

TE RARU O TATOU O TE IWI MAORI.

Rotorua,

25th March, 1929.

He tangi, he mihi ki o tatou morehu kaumatua, ki o tatou tupuna, matua, taina, tuakana, ara ki nga kawai katoa o tatou waka o Te Arawa, Tainui, Matatua, Horouta. Takitimu, Kura Haupo me Te Tokomaru, i whakatokia nei e o tatou tupuna i era ra ki runga ki te mata o Te Aotearoa puta noa atu ki Te Waipounamu.

Kia ora katoa ano o tatou kaumatua, nga kai hautu i runga i nga "Waka" o enei ra, nga putunga ano hoki toto o era o tatou tupuna kua ngaro ki Te Po.

E hara he nui no te ngakau mamae, no te ngakau pouri mo tatou mo te Iwi Maori e Whawhai nei i ta tatou whawhai nui whakaharahara ki nga uauatanga, taumahatanga, poharatanga, matekaitanga (Great struggle for very existence) o enei ra, i nga ra o Te Pakeha.

Te take i huaranga ake ai enei whakaaro i a au, he titiro noku ki o tatou ahua ki o te Maori raua ko te Pakeha. Ahakoa enei iwi e rua kei raro i te mana o te Kingi kotahi, ahakoa o raua kaha ki te hapai i nga mahi e tika ai raua tahi ka kite tatou ka rite tonu ta raua tukino tetahi i tetahi, te puahae, te tawai me etahi atu ahuatanga kei te mohio tatou. Otira maku e ki ake ko taua iwi ko te Pakeha te iwi kaha rawa te tukino ia tatou i te Maori. A muri ake nei ka whakamarama ai au i te take i korero penei ai au.

Tera i te timatanga o te hanganga o te huarahi tereina (Railway) mai i Taupo ki Rotorua, ka uru etahi o nga tamariki tane o Te Arawa me Matatua ki reira mahi ai. Kei te wha tekau (40) pea ratou. He pakeha o ratou hoa mahi engari he tino nui ke atu nga pakeha.

No tenei tau ano ka whakamutua te mahi a nga tangata i reira. Ko nga Maori katoa ka tino whakamutua, a, kaore rawa i whakawhiwhia ki te mahi engari ka tereputia atu ki o ratou kainga ma ratou ano ratou e kuhu atu. Kaore rawa tetahi wahi o o ratou tikiti hokihokinga ki o ratou kainga i utua e nga kai whaka-haere i te mahi. Ko nga pakeha i whakamutua i reira, i whakawhiwhia ki te mahi, i na ra ka tukua hoki ratou ki te mahi i te huarahi tereina e puta ana ki te Tairāwhiti (East Coast Railway) I utua ratou mo nga ra e toru kahore nei ratou i mahi i muri iho i te whakamutunga i ta ratou mahi, a, ko nga Maori-Kore rawa tetahi kapa pango.

E korero whanui tonu ana au i enei korero hei korororero, whakaaroaro, whiriwhiri ma te iwi. Notemea he take tenei e ahei ai tena tangata, tena tangata ki te hamumu, ki te whakapuaki hoki i ona whakaaro. No reira he aha tatou kia noho